

SHAXS KAMOLOTINI RIVOJLANTIRISHDA MUSIQA MADANIYATINI AXAMIYATI

Mamatxanova Moximir Xurshitovna

Andijon shahar pedagogika kolleji musiqa fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada musiqa madaniyati darsida musiqa o'qitish metodikasi, maktabda musiqa o'qitishni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari, shaxs kamolotini rivojlantirishda musiqa madaniyatining ahamiyati, musiqa darsida musiqa savodi o'rgatish metodikasi va musiqiy ta'limning tamoyillari to'g'risida batafsil bayon qilingan.

Kalit so'zlar: musiqa savodi, badiiy tafakkur, estetik munosabat, musiqa madaniyati, o'qitish texnologiyalari, shaxs kamoloti.

KIRISH

Ta'limda musiqa darsining muhim bo'lgan maqsadi—bolalarga musiqa san'atini go'zallik qonunlari yordamida o'rganish malakasini singdirish va ularda musiqa madaniyatini tarkib toptirishdan iborat. Ushbu maqsad o'qituvchi oldiga o'quvchilarda musiqaviy-badiiy did, axloqiy-estetik his-tuyg'ularni tarkib toptirish, ijodiy qobiliyatlarini takomillashtirish, ularda musiqa san'atiga nisbatan qiziqishni va musiqaviy faoliyatida badiiy ehtiyojni kuchaytirish, musiqa savodxonligi madaniyatini rivojlantirish, musiqa yordamida inson his tuyg'ulari va orzu-umidlari ifodasi ekanligi to'g'risida tushuncha hosil etish kabi bir nechta vazifalar qo'yadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Bolalarda musiqaga mehr va havas uyg'otish, ularning musiqa saviyasini oshirish uchun ashula va musiqa sohasida olib boriladigan sinfdan tashqari faoliyatlarni har taraflama kuchaytirish darkor. Musiqa savodi faoliyat turi umumta'lim maktablarining musiqa darsining muhim bo'limlaridan biri hisoblanib, xor bilan qo'shiq aytishga nisbatan ikkinchi darajali o'rin tutadi. Shunga qaramasdan musiqa savodi musiqa ta'limida asosiy rol o'ynaydi. Musiqa nazariyasi va tarixidan boshlang'ich bilim berilib, o'quvchilarning musiqiy bilim saviyasini oshirib borishiga yordam beradi. Musiqa savodi musiqaga, uning ifoda vositalariga ongli munosabatni tarbiyalaydi, musiqaning mohiyatini anglab olishga yordam beradi.

Musiqiy ta'limning jarayoni, prinsiplari, mohiyati, usullari, shakllari. Musiqiy ta'lim mohiyati umumiy madaniyatining shakllanishiga va jamiyatning musiqa san'atiga bo'lgan ehtiyojiga bog'liq. Shuning uchun musiqiy ta'lim mohiyatiga

kiruvchi musiqiy bilimlar, malakalar, ko'nikmalar, musiqa materiali, ta'lim usullari va shakllarini tizimlashtirish kerak. Musiqa ta'limi tarbiyalanuvchi shaxsning badiiy tafakkurini rivojlantiruvchi ta'lim sifatida asosiydir. Uning vositasida nafosat tuyg'ularini tarbiyalash bilan birga yosh avlodga oliy insoniy fazilatlar tarkib toptirish nazarda tutiladi.

MUHOAMA VA NATIJALAR

Musiqa ta'lim-tarbiyasining maqsadi yosh avlodni milliy musiqa merosimizga qila oladigan, shuningdek umumbashariy musiqiy qadriyatlarni idrok qila oladigan madaniyatli inson darajasida voyaga yetkazishdan iboratdir. Buning uchun har bir o'quvchining musiqiy iqtidorini takomillashtirib, musiqa san'atiga mehr ishtiyoqini oshirish, musiqadan bilim va amaliy malakalar doiralarini tarkib toptirish, iqtidorli o'quvchilarni musiqiy shakllanishlari uchun zaruriy shart-sharoitlar yaratib berish, maktab musiqa ta'lim-tarbiyasining muhim vazifasidir. Musiqa darsida o'qituvchi o'quvchilarni musiqani idrok qilish jarayonida, bilish faoliyatini tashkil qiluvchi va amalga oshiruvchi uslublarni foydalanishi maqsadga muvofiqdir. Bu metodlar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida vositachi ham sanaladi. Musiqaning o'qitish metodlari deganda, maktab o'quvchilarining bilim, mahorat va malakalarni egallashda, ularning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda va dunyoqarashini tarkib toptirishda o'qituvchilarning foydalangan ish usullari tushuntiriladi.

Musiqa san'ati hayotni bilish va insonlarni tarbiyalashning qudratli vositasidir. Biroq uning bilish va tarbiyalashdagi xizmat darajasi kishiga estetik, badiiy jihatdan ta'sir qilish kuchiga bog'liqdir. Musiqa san'ati kishi faoliyatining muayyan bir turi bo'lib, uning vazifasi jamiyatga estetik xizmat ko'rsatishdir. Musiqa ijtimoiy hayotning barcha sohalarida faol sur'atda o'rin oladi. Shunday qilib, voqelikka bo'lgan estetik munosabat bastakorlar tomonidan yaratilgan musiqa asarlarida ham, mehnatga, maishiy hayotga va insonlar munosabatiga olib kiriladigan badiiy asoslarda ham ifodalanadi. Musiqa darsining o'ziga xos tomoni shundan iboratki, darsda musiqa ta'limi vazifalaridan tashqari, badiiy - ijrochilik vazifalari ham qo'yiladi. Bu dastlabki o'rinda maktabda musiqadan ta'lim berishni faol shakli bo'lgan jamoa bo'lib qo'shiq aytishga aloqalidir. Juda chuqur xalq an'alariga ega bo'lgan jamoa bo'lib qo'shiq aytish faqat musiqa qobiliyatlarini emas, balki xarakter sifatini, dunyoqarashni, badiiy didni, estetik tuyg'uni ham takomillashtiradi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, musiqa idroki kishining hayotiy tajribasini boyitadi, real voqelikni badiiy his qilib, bilish qobiliyatini oshiradi, fikrlash xususiyatini takomillashtiradi. Biroq ushbu malaka va ko'nikmalarini shakllantirish

bola ongida uzoq takomillanish jarayonini talab qiladi. Kichik musiqa asarini idrok qilishga ko‘nikkan bola yirik musiqa asarini idrok qila olmaydi. Demak, bolaning musiqa idroki qobiliyatini bu darajaga yetishi uchun katta asarni eshitib bilishga kerak bo‘lgan bilim, malaka va ko‘nikmalarni ongli tarzda faol o‘zlashtirishi kerak.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Yo‘ldoshev J. “O‘zbekistonda musiqa tarbiyasi va ta’limning rivojlanishi” Toshkent, 2000 y.
2. G. Sharipova «Musiqa metodikasi». - T.: «O‘zbekiston faylasuflar» nashriyoti, 2012 y.
3. H.Nurmatov, N.Yo‘ldosheva «O‘zbek xalq musiqasi ijadiyoti» o‘quv qo‘llanma. - T.: «G‘ofur G‘ulom» nashriyoti, 2007 y.
4. X. Boymirzayev va boshqalar. «Musiqa o‘rganish metodikasi». - T.: «O‘qituvchi» nashriyoti, 2003 y.
5. G. Sharipova «Musiqa va uni o‘qitish metodikasi». - T. «Turon-Iqbol» nashriyoti, 2011 y.